

provincies tot een ijzeren regel dat doodvonnissen niet geëffectueerd worden buiten de Romeinen om, omdat zij verondersteld worden mogelijk op het rijksbelang betrekking te hebben. Dat er een provincie zou zijn, onder een stadhouder wiens inmenging in doodstraffen niet nodig is zou, Cyrene bevestigt het, een grote uitzondering zijn, welke bij een onrustig gebied als Judea onder een keizerlijke procurator nog minder denkbaar is, tenzij als gunst jegens de Joden welke exceptionele gunst Josephus zeker zou hebben vermeld ⁸²⁾. Het door Johannes vermelde verbod past geheel in de Romeinse denkwereld, evenals de instelling van Pilatus, die wel eerst vanuit recht denken wil, maar ook heel gemakkelijk de andere weg kan inslaan.

* * *

Bezag dit alles de mogelijkheid van doodstraffen uitsluitend naar de kant van de Romeinen, men moet niet verzuimen te letten op de opvattingen welke dienomtrent leven bij het overheerste volk ook al delft die opvatting in de praktijk het onderspit. De eerste reactie op de Romeinse stelling: aan ons de zeggenschap over leven en dood, zou wellicht kunnen zijn een heftige bestrijding van die stelling. Ongetwijfeld was deze Romeinse zeggenschap de Joden een doorn in het oog, maar wie dat het belangrijkste acht, doet aan het Joodse denken tekort. De tegenweer ligt dieper. Tegenover de Romeinse eis: mijn zeggenschap, stelt de Joodse leider niet in de eerste plaats de beslissing van de Joodse rechter maar (veel breder) de toepassing van de Joodse wet.

Voor de Israëliet gaat het Joodse recht boven alles. De structuur van hun recht, als religieus verbondsrecht, doet hen aan hun eigen recht met hand en tand vasthouden, zowel tegen vreemde overheersing als in vreemde landen. Daarvan legt Flavius Josephus getuigenis af, als hij van hun houding tegenover de Perzische vorsten spreekt ⁸³⁾, daarvan blijkt uit de vele eigen rechtsregelen voor de Joden tot ver

⁸²⁾ Dit alles bedoelt niet uit te sluiten dat de stadhouderlijke bevoegdheid in de provincies, waar het Romeinse gezag geen gevaren meer behoeft te duchten, tot een vaak zegenrijke rechtsregel werd. De edicten van Cyrene tonen de gunstige zijde van deze bevoegdheid.

⁸³⁾ Flavius Josephus, Joodse Oudheden, 11. 8. 5; 12. 3. 1 en 3; 12. 9. 7; 13. 8. 3; 14. 10. 8, 12 en 21.